

Lanny tillhör den yttersta promillen

TEXT & BILD VENDELA NORMARK GRANETOFT

En sprittande glad unge i jeansshorts och färgglad tröja hoppar av gungan för att möta upp mig när jag kommer till vårt avtalade möte. En liten tjej som visar upp familjens sköldpadda Knota, och som bor i ett rosa flickrum fyllt med mjukisdjur, dockor och pärlplattor. I underslaffen på våningssängen, hennes egen hörna, trängs en enhörning och en bandagerad docka. Ett helt vanligt barn. Eller?

Det här är Lanny. Hon är åtta år och har precis börjat i sjätte klass. Där erbjuds vinkelberäkningar i matten och provsmakning på B-språk. Eleverna ska få testa på tyska, franska och spanska innan det är dags att välja inriktning. Fast Lanny har redan bestämt sig, det ska bli spanska. Varför hinner vi inte riktigt reda ut, för plötsligt rusar hon iväg till skolryggsäcken i hallen. Mjukismasken Worm som varit med i skolan fiskas upp och bäddas sedan varsamt ner i sin säng tillverkad av en brun glassback innan vi fortsätter vårt samtal.

Lanny är särbegåvad. Hennes speciella förmågor började göra sig påmind redan under förskoleperioden. Hon lärde sig tidigt att läsa och skriva och visade på en mycket hög inlärningstakt. Pedagogerna blev lite ställda, men arbetade ändå efter bästa förmåga för att stötta utvecklingen. De hämtade in svårare pussel från avdelningen för äldre barn och lånade böcker där Lanny fick öva upp läshastighet och lära sig nya saker.

Det blev en bra överlämning upp till 6-årsverksamheten, förskoleklass, och mottagande pedagog var införstådd med att det var en kunskapsstörstig tjej som behövde matiga uppgifter att arbeta med. Men de hade inte förstått vidden av det.

Galapagossköldpadda

I 6-årsverksamheten började Lanny utskilja sig allt mer från sina jämnåriga. Undervisningen var knuten till "veckans bokstav", det blev frontalkrock. Lanny läste vid den här tidpunkten obehindrat textningen på TV:s program, en läsförmåga som motsvarade kraven för att kunna börja åttonde klass.

Hennes kunskapsnivå verkade provocera, eller ignoreras, och hon ombads hålla sig till samma uppgifter som de övriga barnen. "Det är enklast för alla så."

För alla andra kanske, men inte för Lanny. För henne funkade det inte alls.

Att ständigt behöva hålla andan, att inte kunna få en dialog i sina frågor och bokstavligen kastas tillbaka på en nivå hon hade som treåring, bröt ner både glädje och förmåga. Lanny mådde allt sämre i förskoleklassen och började utveckla panikångestsymtom. Något måste göras, snabbt.

Undervisningen i 6-årsverksamheten följer en given plan, men omfattas inte av skolförordningen. Diskussionen om Lannys behov lyckades aldrig få fäste fastän flera personer blandades in. Hon fick bland annat träffa en speciallärare som gav henne andra uppgifter, men fick ingen hjälp med undervisning så det blev svårt att få det att fungera. Istället började hon få läxor att arbeta med hemma.

Genom hela förskoleklassen arbetade Lanny sedan med att fördjupa sig inom olika områden. Det var en bra bredd hon hann täcka in under sitt skolförberedande år, bland annat rymden med spiralgalaxer och alla dess planeter, beståndsdelarna i atmosfären och detaljerade beskrivningar av världens geografi. Hon läste om landskap, beskrev kollapsade ekosystem och skapade självständigt långa beskrivande texter med finmotoriska illustrationer i sina anteckningsböcker.

Det är en fantastisk förmån att få se hennes tidiga arbeten. Det gör mig riktigt tagen att se all entusiasm som är bunden i den välutvecklade handstilen, och innehållet som skvallrar om många timmars research och vilja att lära. Det var även i denna period hon skrev sin bok, i ett uttalat syfte att försöka få dem omkring att förstå.

Efter sommarlovet var det sedan dags för skolan. Vart skulle hon gå? Förutom dokumenterad läsförståelse motsvarande högstadiet och alla de vackra skrivböckerna med de breda forskningsområdena hade hon även klarat provtesten för de nationella matteproven för årskurs 6. Ettan känns inte som ett alternativ, man provade att placera henne direkt i tvåan istället.

Den yttersta promillen

Att komma som förälder och påstå att ens barn har en begåvningsnivå som kräver särskild undervisning, är ingen lätt match att ge sig in i. Lannys mamma Jenny beskriver en lång och segdragen kamp mot förlegade inställningar och Jante, fylld av misstroende-förklaringar. Trots att det redan fanns så tydliga bevis på Lannys kunskapsnivå och inlärningshastighet, kom man inte framåt. Årskurs två fungerade inte heller men skolan krävde en testning för att kunna agera vidare. De sade sig behöva ha svart på vitt från en auktoriserad källa för att sätta in vidare åtgärder.

Absurt med tanke på den dokumentation som redan fanns, och vad skulle det där pappret egentligen kunna göra för skillnad? En siffra? Flera möten följde men inga varaktiga åtgärder kunde säkras.

Tiden tickade på och Lanny mådde allt sämre. Det understimulerade behovet av utveckling tog sig allt starkare uttryck och hon började falla in i en ogynnsam spiral. Jenny insåg uppgett att hon inte kom vidare i frågan och beslutade sig för att få ett utlåtande. Fast det skulle vara på hennes villkor.

Istället för att vända sig till de psykologer skolan hänvisade, sökte hon på egen hand efter någon som skulle kunna hjälpa dem. Varför? Psykologerna som är knutna till skolan är vana vid att identifiera elever med rätt till särskilt stöd på grund av begåvningshandikapp. Jenny befarade att det då kunde vara svårt att få

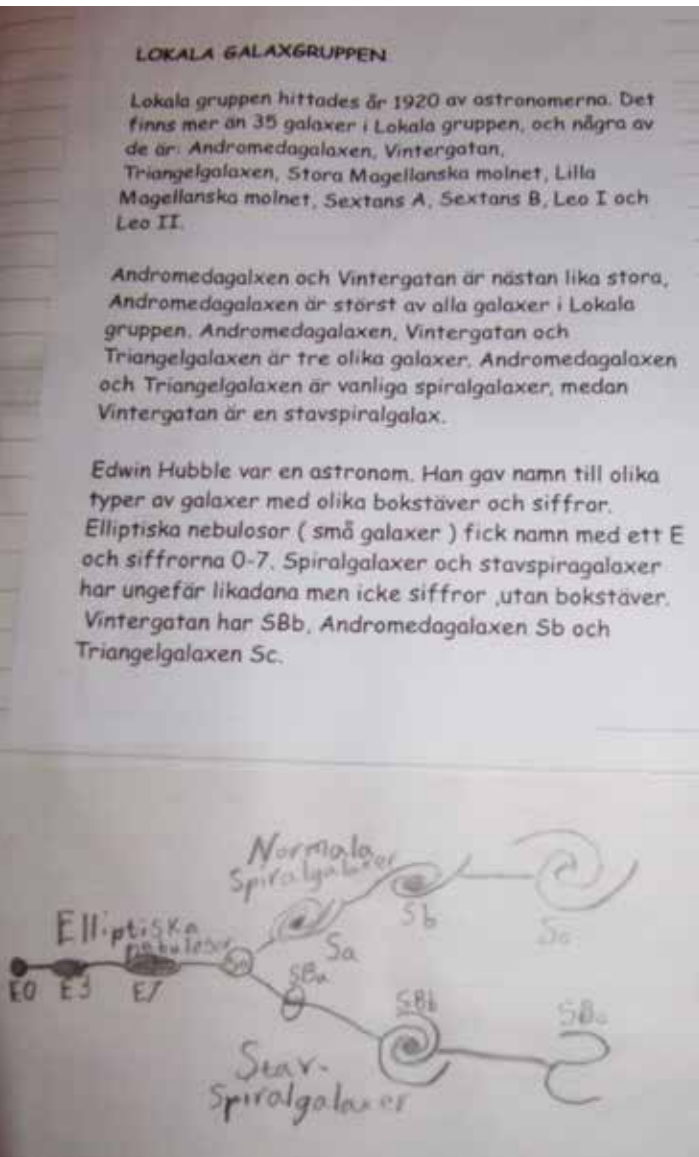
in en bra nyansering i bedömningen när Lanny istället verkade sticka ut åt det motsatta hållet.

Via Mensas Gifted Child Program (GCP) och Filurum fick mamma Jenny så småningom kontakt med psykologen Izabella Berger. Det kom att göra en avgörande skillnad, och tacksamheten lyser igenom rösten när hon berättar. Izabella hade förutom en gedigen erfarenhet inom sitt yrke även själv ett medlemskap i Mensa, vilket kunde bidra till en extra förståelse kring situationen.

Wisc-testet räckte inte till för att kunna avgöra Lannys nivå, hon gick i taket, men det var inte siffran i sig som var viktig. Nu fanns det dokumenterat att hon tillhörde den yttersta promillen avseende mätbar intelligens, och därför förväntades ha en förståelseförmåga och inläringstakt som vida översteg den hon erbjöds i sin dåvarande miljö.

Skolan agerar

Med det konkreta bevis de efterfrågat började skolan nu vidta åtgärder. Skolpsykologen lämnade ett viktigt bidrag genom att konkretisera Izabellas utlåtande och tala för vilka typer av åtgärder som behövdes. Rektorn initierade utbildning av personal och deltog i avvägningarna om var till Lanny borde flyttas. Att bara titta på hennes kunskapsnivå gav för få svar, den höga inläringstakten skulle ändå medföra att hon strax skulle växa ur vilken plats hon än erbjöds. Man väjde in flera parametrar, bland annat personligheten

hos olika lärare, för att se var man skulle kunna erbjuda en så bra miljö som möjligt. Till slut kom förslaget, att Lanny som sjuåring skulle flyttas direkt upp till femteklass.

Det började med att hon fick läsa matte tillsammans med de äldre barnen, men på bara några veckor valde man att utöka med ytterligare ämnen tills hon slutligen helt släppt undervisningen med sin biologiskt sett mer jämnåriga klass. Umgänget med dem fanns dock kvar på rasterna och på fritids efter skoldagens slut. Det började bli en bättre balans och Lanny börjar hitta tillbaka till sitt vanliga glada jag igen.

Lite udda hinder har de stött på så klart, när de snabbspolat förbi fyra hela årskurser, men det har fått lösas längs vägen. De teoretiska ämnena har sina utmaningar, de praktiska sina, och bara en sådan enkel sak att få stol och bänk i rätt storlek. För Lanny nådde inte ens upp på stolen när hon kom till sin första lektion i femman, utan fick klättra och kravla för att komma på plats. Men sett i sitt sammanhang är det bara praktiska att-göra, själva grundfrågan om Lannys rätt till en undervisning som möter hennes behov är det viktiga, och här har skolan fattat avgörande beslut.

Unika förmågor

Det känns sorgligt att höra hur Lannys vackra begåvning upplevts provocerande och som ett hinder för delaktighet längs vägen. Men samtidigt trösterikt att det idag finns personer runt om henne som bättre

kunnat ta in förståelsen för hennes person och verkligen teamat upp runt henne.

Mamma Jenny som outtröttligt tar ännu ett möte, ännu en strid för att lagstadgade rättigheter ska uppfyllas. Psykologen Izabella som stöttar Lanny i att förstå sin person och skolpsykologen som visat speciell kraft i att sätta ord som verkligen når fram till alla parter i diskussionen. Och rektor Ylva Wikman, som visat en otrolig styrka i att tillstå att "Jag förstår inte, men vi ska göra allt för att lösa detta." Därefter i handling sökt och implementerat lösningar med Lannys väl som mål, långt utanför skolans normala spelplan.

Fast hur ska det ändå kunna räcka till? Och vad blir nästa steg?

Vi gör en enkel liknelse med hörsel. En genomsnittlig person kan i del av sitt vuxna liv höra syrsorna. En mensamedlem lever i dimensionen med hundvisselpipor och kan lyssna av radiosändningar utan mottagare. Lanny är en sådan som hör hjärtslag, både sina egna och andras. Det kommer antagligen inte finnas någon skola som kommer att kunna lära henne om det, men det kommer att kunna finnas pedagoger som kan visa henne vägen framåt. Som med sitt engagemang kan stötta henne med de mer basala kunskaperna hon behöver för att kunna utveckla sina egna unika förmågor på ett bra sätt.

Galapagosköldpaddan som fick vara mellanrubrik – var kom den in bilden? Det var det första djuret Lanny kom att tänka på när de i förskoleklass skulle säga ett djur på "G". Fast det tyckte inte fröken var något bra svar, och förresten fick det inte plats att skrivas i rutan på tavlan. Fast det fick det såklart, när Lanny smög tillbaka efter skoldagens slut och gjorde det. För hon förstod hur man skulle göra. Det handlade ju bara om att anpassa efter förutsättningarna. ■

Linn

– en vanlig men ovanlig tjej

När Lanny fortfarande gick i förskoleklassen skrev hon en bok. Den handlar om att tänka annorlunda och hur det kan kännas när man hamnar på fel nivå i skolan. Om hur ledsen man kan bli inuti när lärarna inte förstår en. Men den handlar också om vägen tillbaka och hur annorlunda kan vändas till något bra istället. En angelägen bok vars språk och illustrationer gör att den når raka vägen in hos läsare i alla åldrar. Ett material för GCP kanske?

Beställ den via linnboken@gmail.com eller hitta fb-sidan via titeln.

